

OULU SINFONIA

*Anna-Maria
Helsing
&
Sarah Chang*

TORSTAINA 27.8.2009 KLO 19
MADETOJAN SALI

Ohjelma

Torstaina 27.8.2009 klo 19

Madetojan sali

Anna-Maria Helsing,
kapellimestari

Sarah Chang,
viulu

Jukka Tiensuu (1948–):
Alma III: Soma

Felix Mendelssohn (1809–1847):
Viulukonsertto e-molli, op. 64

Allegro molto appassionato

Andante

Allegretto non troppo -

Allegro molto vivace

Väliaika

Johannes Brahms (1833–1897):
Sinfonia nro 2 D-duuri, op. 73

Allegro non troppo

Adagio

Allergetto grazioso (Quasi andantino) -

Presto ma non assai

Allegro con spirito

Konsertin kesto noin 2 tuntia

Jukka Tiensuu: Alma III: Soma

Jukka Tiensuun (s. 1948) orkesterikieli rikastui 1990-luvulla monissa suurelle orkesterille sävelletyissä teoksissa (Lume, Halo, Alma I-III ja Mood), joissa luodaan suuria syvyys- ja sointivaikutelmia ekonomisin keinoin.

Säveltäjänä Tiensuu kuuluu modernistien joukkoon, mutta häntä on aina kiinnostanut myös historia ja sieltä kumpuava henkisyys. Tiensuu suoritti pianonsoiton ja sävellyksen diplomit Sibeliuksen Akatemiassa ja opiskeli myöhemmin Freiburgissa cembalonsoittoa ja barokkimusiikkia (diplomit 1976) sekä sävellystä, opettajinaan Brian Ferneyhough ja Klaus Huber. Cembalistina Tiensuu on yhdistellyt barokki- ja nykymusiikkia, ja myös hänen omissa sävellyksissään kommentit historiallisiin ilmiöihin syntyvät mieluummin vuoropuheluissa kuin manifesteissa.

Tiensuulla ei ole tapana kommentoida sävellyksiään, vaan teokset puhukoot puolestaan. Vaikeaa se on muillekin: käsillä oleva teos ei ole nimittäin ainoa, joka on monimielinen muutoinkin kuin otsikoltaan. Alma-trilogian (1995–1998) eri osat on alaotsikoitu Himo, Lumo ja Soma, ja kuulija on vapaa valitsemaan aistillisista mielikuvistaan sopivimman.

Alma III: Soma valmistui vuonna 1998 Varsovan syksy-festivaalille yhteistilauksena Helsingin kaupunginorkesterin kanssa. Orkesteriryhmien vastakkainasettelua sekä toimeliaana kihisevää ja helisevää tekstuuria laajentavat syntetisaattorin ylimaalliset tehot. Alma-sarjan osista Soma on lyhyin, kymmenisen minuuttia.

Felix Mendelssohn: Viulukonsertto e-molli op. 64

Felix Mendelssohnin (1809–1847) tavaramerkiksi tuli jo varhaisista, kymmenvuotiaana, sävelletyistä teoksista alkaen, suvereeni sävellystekniikka, orkesterin ja kaikkien soolosoitinten juoheva ja liioittelematon käsittely. Mendelssohnille riitti klassinen kokoonpano. Hän toi musiikkiin uuden traditiotietoisuuden, teki säveltaiteesta kulttuuria, joka oli tietoinen menneisyydestään Bachista Mozartiin.

Yhteistyössä viulutaiteilija Ferdinand Davidin kanssa valmistunut e-molli-viulukonsertto on kuitenkin juuri romanttisen musiikin ydinteoksia, kuten musiikin-teoreetikko Arnold Schering on todennut: "Omana aikanaan Mendelssohnin konsertton katsottiin pelastaneen koko teoslajin luonnottomalta muoto-opilta, joka oli valtaamassa sen. Nykyään se on taas ennen muuta malli korkeimmalle viulustiselle kauneudelle. Jalostuneen virtuoosisuuden ja runollisen sisältönsä yhtenäisyydessä sitä ei ole koskaan ylitetty. Ensin mainittu liittää sen esittäjään ja jälkimmäinen kuulijaan; molempien mielenkiinto on saavutettu eri osien välisellä kontrastilla."

Mendelssohn oli kultivoituneen tunneilmaisun esitaitelija, mutta se ei sulkenut pois kiihkeää romanttisuutta: viulukonsertton ensimmäinen osa on merkinnältään "**molto appassionato**" ("hyvin intohimoisesti"). Teos käynnistyy yksinkertaisin haikein sävyin, valot ja varjot häilähtelevät mozartmaisen sulavasti, puupuhaltimien seurattessa solistia varjelevina muusina. Solisti avaa vähin erin viulun kaikki rekisterit, ja tunne hehkuu nimenomaan soolosoittimen soinnissa ja väreissä, virtuoosi-aineksen toimiessa teknisten taitojen ja ylimyksellisen tyylijän välisenä koetinkivenä.

Fagottisoolo siirtää musiikin hitaaseen osaan (**Andante**), joka on ylimääräisistä ehosteista riisuttu biedermeier-intermezzo, hellämielisen romantiikan antelias syli. Viulu valaa lämpöä laulavaan sävelmään, ja solisti voi esitellä kaikki taitonsa melodian liikuttelussa. Orkesterin välitaitteesta kuultaa varovainen alakulo, ja viulun tiukkuvissa pariäänissä soi teoksen runollinen ydin.

Lyhyt johdanto (**Allegretto non troppo**) herättää kuulijan hitaan osan unelmista ja valmistaa finaalin iloisesti kirmaavan pääjakson (**Allegro molto vivace**). Vaikka osa on sonaattimuotoinen, sitä hallitsee keveä scherzokarakter, leikittelevä ja rytminen ote, jonka perässä Kesäyön unelman keijujenkin on vaikea pysyä – teknisessä mielessä soolo-osasta on tietysti leikki kaukana. Onnellisen lopun silaavat marssimainen sivuteema ja pääteemalle orkesterista kohoava hymnimäinen vasta-aihe.

Johannes Brahms: Sinfonia nro 2 D-duuri op. 73

*"Beethovenin jälkeen sinfoniasta ei ole ollut meille vaatimat-
tomampien mielikuvien ilmaisijaksi, miellyttävien asiantilojen
turvapaikaksi, jota vain ohimenevästi koskettavat intohimojen
ristiriidat. Tänäpäin hän, joka ei tunne itseään Faustiksi tai
Hamletiksi ja jonka musikaalisuutta ei hallitse "inhimillinen
tuska", tekee viisaimmin kun pysyy erossa sinfoniasta."*

Eduard Hanslickin sanat löysivät kaikupohjan Johannes Brahmsissa (1833–1897), joka tuskaili parikymmentä vuotta ensimmäisen sinfoniansa säveltämisessä.

Esikoissinfoniaa seuranneen kesälomansa Brahms vietti Pörschachissa Wörtherseen rannalla ja kirjoitti ystävilleen Wieniin: *"Täällä sävelaiheet virtaavat mieleen niin valtoime-
naan, että täytyy varoa tallomasta niiden päälle."*

Vuonna 1877 muutamassa kuukaudessa valmistunut toinen sinfonia D-duuri op. 73 kertoo Brahmsin vapautuneen estoistaan lopullisesti, mistä vakuuttaa myös hyväntuulinen kirje kustantaja Simrockille: *"Uusi sinfonia on niin surullinen, ettet tule kestäämään sitä. En ole ikinä säveltänyt mitään näin murheellista ja tuskaista – partituuri tulee julkaista mustin reunuksin."*

Kesäistä auringonvaloa säteilevää D-duuri-sinfoniaa on kutsuttu Brahmsin Pastoraalisinfoniaksi, ja sen avoimuutta ja elämänuskoa on korostettu muihin sinfonioihin nähden: toisin kuin kumppaninsa, teos sekä alkaa että päättyy duurissa. Luonnonläheisyyttä heijastavat avoin puhallinsatsi ja taidokkaasti silmikoitua temaattinen ekosysteemi. Mutta lähempi tarkastelu osoittaa, että brahmsilainen alakuloisuus ja tukahdutetut intohimot kytevät näidenkin nuottien alla.

Hanslickin julistamia suuruusveloitteita seurasi pareminkin Wagnerin nuorsaksalainen leiri. Brahms suhtautui sinfoniatyöhönsä vakavasti, mutta D-duuri-sinfonia on onnessaan ja illossaan, suruissa ja peloissaan hyvin inhimillinen teos. Hymyilevän ulkokuoren alta paljastuu raudanlaja arkkitehtuuri, ja ehkä juuri se tekee hymystä niin levollisen.

Ensimmäisen osan (**Allegro moderato**) johdanto toimii tämän salaperäisen kehitystyön kasvualustana: käyrätorvet ja puupuhaltimet aloittavat laulavan aiheen ja vaivihkaa teosta hallitseva sävelkuvio työntyy esiin sellojen ja bassojen säestyksessä. Seuraava, mystiseen vivahtava jakso

taittuu teoksen seremoniamestareiden, patarumpujen ja pasuunojen juhlalliseen esittäytymiseen. Vasta tämän jälkeen Brahms paisuttaa teemansa täyteen mittaan ja kiihkeä aaltoliike käynnistyy.

Erkki Salmenhaara on kirjoittanut toisen sinfonian yhteydessä "laskevasta tonaalisesta linjasta", jonka vaikutus tuntuu ulottuvan kaikkiin yksityiskohtiin, sävelkaarien painuessa alaspäin kuin puun raskaat lehvät. Sinfonian emotionaalisesta rikkaudesta kertoo myös ensimmäisen osan päättävä kooda: kertausjakson maininkien laantuessa käyrätorvi aloittaa kaihoisan melodian, jousien kerratessa tunteikkaasti sävelmäänsä. Yllättäen teema kääntyy vielä puupuhaltimien ja käyrätorven leikkisäksi vuoropuheluksi, kunnes sekin raukeaa sovinnolliseen loppulauseeseen.

Hidas osa (**Adagio non troppo**) tuo esiin teoksen voimakkaimmat kontrastit. Tummat sävyt luonnehtivat alussa esitettyä melodiaa ja korostuvat Brahmsin kaivaessa kontrapunktista vastavoimaa orkesterin matalasta rekisteristä. Patoutuneet tunteet purkautuvat intohimoisessa välijaksossa, jossa pasuunat ja patarummut signeeraavat jälleen huipentumat. Alkujakson muunneltu ja voipunut kertaus ei tunnu täysin toipuvan koetuksista.

Toinen sinfonia oli Brahmsin elinaikana hänen suosituin sinfoniansa ja kolmas osa (**Allegretto grazioso**) sen suurin vetonaula. Orkesterista ovat käytössä vain jouset, puupuhaltimet ja kolme käyrätorvea. Sellopizzicatojen säestämä puhallinmelodia on täynnä viatonta onnea, mutta ovelasti rytmitetty välijakso (**Presto ma non assai**) on täynnä Brahmsin hyväntahtoisia ansoja. Päätösvinjetihin tunkeutuu jälleen hienoista haikeutta.

Finaali (**Allegro con spirito**) käynnistyy kuin varkain (*sotto voce*), räjähtäen vauhtiin muutaman tahdin jälkeen. Voimakkaina takovat rytmit vievät ajatukset sekä Haydniin että Beethoveniin, vaikka jousien hehkuva sivuteema muistuttaakin romanttisesta tunnelatauksesta.

Erityisen komeasti Brahms rakentaa sinfonian päätöksen: pääteeman kertauksen jälkeen pasuunat ja tuuba ilmentyvät jälleen juhlistamaan kuvaa, ja musiikki yllytetään täyteen vauhtiin. Kohtaus huipentuu viuhuviin asteikkoihin, jotka kaksi puolen tahdin taukoa katkaisee. Lopun kruunaavat vasket raikuvilla fanfaareilla, jotka pasuunat sinetöivät pitkällä äänellään.

Sarah Chang,viulu

Sarah Chang soitti Šostakovitšin haastavan 1. viulukonsertin niin energisesti, että flegmaattisimmatkin kuulijat nousivat lopussa hurraamaan. *Financial Times*, 9.5.2007, Richard Fairman

Viulisti Sarah Changia pidetään ympäri maailman yhtenä hurmaavimmista ja lahjakkaimmista klassisen musiikin esittäjistä, jonka musiikillinen näkemys, tekninen virtuositeetti ja ilmaisun laaja-alaisuus hämmästyttävät jatkuvasti.

Kiertäessään Euroopan, Aasian sekä Pohjois- ja Etelä-Amerikan musiikkipääkaupunkeja Chang on soittanut lukuisten huippuorkestereiden solistina, mukaan lukien New Yorkin Filharmonikot, Wienin Filharmonikot, NHK Symphony Orchestra ja Berliinin Filharmonikot. Kapellimestarit, joiden kanssa hän on työskennellyt, ovat alansa parhaimmistoa: Sir Simon Rattle, Gustavo Dudamel, Charles Dutoit, Mariss Jansons, Kurt Masur, Zubin Mehta, Valery Gergiev, Bernard Haitink, James Levine, Lorin Maazel, Riccardo Muti ja André Previn.

Kamarimuusikkona ja omin konsertein Chang on esiintynyt mm. Carnegie Hallissa, Barbican Centressä Lontoossa ja Berliinin Philharmoniaissa. Hänen kanssaan ovat soittaneet muiden muassa Pinchas Zukerman, Wolfgang Sawallisch, Vladimir Ashkenazy, Yefim Bronfman, Martha Argerich, Leif Ove Andsnes, Stephen Kovacevich, Yo-Yo Ma, Lynn Harrell, Lars Vogt ja Isaac Stern.

Levytykset suosittuja

Sarah Chang levyttää yksinoikeudella EMI Classics -levymerkille. Hänen tuorein levytyksensä on Vivaldin Vuodenajat Orpheus-kamariorkesterin kanssa. Se on yltänyt myyntitilastojen kärkeen useissa maissa.

Hän on levyttänyt myös Prokofjevin ja Šostakovitsin 1. viulukonsertot Berliinin Filharmonikkojen kanssa kapellimestarina Sir Simon Rattle, suosittuja lyhyitä kappaleita viululle ja orkesterille Placido Domingon johtaessa Berliinin Filharmonikkoja, Dvorákin viulukonserton London Symphony Orchestran ja Sir Colin Davisin kanssa sekä useita kamarimusiikki- ja sonaattilevyjä.

Chang syntyi vuonna 1980 Philadelphiassa, mutta hänen sukujuurensa ovat korealaiset. Hän aloitti viuluopinnot 4-vuotiaana ja pääsi heti Juilliard School of Musiciin Dorothy DeLayn oppilaaksi. Jo ensimmäisen vuoden aikana hän esiintyi usean Philadelphian seudun orkesterin kanssa. 8-vuotiaana Chang esittäytyi Zubin Mehtalle ja Riccardo Mutille, mikä johti välittömästi sopimukseen New Yorkin Filharmonikkojen ja Philadelphia Orchestran kanssa.

Chang on saanut useita tunnustuksia ja huomionosoituksia taiteellisesta toiminnastaan.

Anna-Maria Helsing, kapellimestari

Anna-Maria Helsing on kiinnitetty Oulu Sinfonian taiteelliseksi johtajaksi syksystä 2010 lähtien. Jo syyskaudesta 2009 alkaen hän on mukana suunnittelemassa orkesterin toimintaa ja johtaa tämän konsertin lisäksi kaksi konserttia ensi kevätkaudella.

Anna-Maria Helsing on toiminut taiteellisena johtajana Pietarsaaren Orkesterissa vuodesta 2001 ja Wegelius Kammarstråkar -orkesterissa vuodesta 2003 alkaen sekä viulunsoiton opettajana Pietarsaaren Novia-ammattikorkeakoulussa 2007–2009.

Hän opiskeli Sibelius-Akatemiassa kapellimestariksi vuosina 2004–2007 ja suoritti syksyllä 2007 orkesterinjohton A-tutkinnon Oulu Sinfonian vierailevana kapellimestarina. Hän on valmistunut myös viulunsoiton opettajaksi Pietarsaaren konservatoriosta vuonna 1992 ja suorittanut jatkotutkinnon vuonna 1996 sekä

viulunsoiton diplomitutkinnon Puolassa Bydgoszczin musiikkiakatemiassa vuonna 2000.

Viulunsoiton ja kapellimestarin mestarikursseja Helsing on suorittanut muun muassa Leif Segerstamin, Jorma Panulan, Victor Pikajzenin, John Storgårdsin ja Atso Almilan johdolla.

Vuonna 1999 hän sai ensimmäisen palkinnon Varsovassa nuorille muusikoille järjestetyssä 1900-luvun musiikin kilpailussa.

– Olin aluksi viulistina ja konserttimestarina. Orkesterin toiminta ja partituurin lukeminen alkoivat kiinnostaa yhä enemmän. Kun luen partituuria, kuulen musiikin sisälläni, Anna-Maria Helsing kuvailee.

– Nautin ymmärtäessäni tekniikan, jolla säveltäjä on tehnyt teoksen. Rakastan yhä enemmän haastetta, että pystyn hahmottamaan säveltäjän tavoitteet ja saan musiikin sointumaan oman visioni mukaan.

Anna-Maria Helsing on johtanut muun muassa Radion sinfoniaorkesteria, Kansallisoopperan orkesteria, Oulu Sinfoniaa, Kymi Sinfoniettaa sekä Helsingin, Jyväskylän, Lappeenrannan ja Vaasan kaupunginorkestereita.

Kansainvälistä kokemusta Lontoosta

Kun ilmeni pula nuorista osaavista kapellimestareista, London Philharmonic Orchestra ja Philharmonia Orchestra of London ryhtyivät vuonna 2004 järjestämään mestarikursseja lahjakkaille muusikoille.

Kaudeksi 2008–2009 valitut kolme kapellimestaria olivat suomalaisen Anna-Maria Helsingin ohella Saksasta ja Australiasta. He osallistuivat neljällä jaksolla orkestereiden harjoituksiin ja konsertteihin maailmankuulujen kapellimestareiden johdolla. Anna-Maria Helsing toimi lisäksi kaksi viikkoa kapellimestari Esa-Pekka Salosen assistenttina.

KALEVA

verve

 UKI ARKKITEHDIT

Galaxo®

Weekend Menu. Hyvää vapaailtaa!

Perjantaisin ja lauantaisin
klo 16:sta eteenpäin
erikoismenu vain 38 euroa.

HUGO

Ravintola Hugo / Rantakatu 4, Oulu
puh. 020 143 2200 / www.uusiseurahuone.com

Tulevia konsertteja

Torstai 3.9. klo 19 – Madetojan sali

Johannes Gustavsson, kapellimestari

David Geringas, sello

Joseph Haydn: Sinfonia nro 44 e-molli

Joseph Haydn: Sellokonsertto nro 1 C-duuri

Felix Mendelssohn: Sinfonia nro 3 a-molli, op. 56
"Skottilainen"

Punainen viiva Oulun kaupunginteatteri

Kapellimestareina Markus Lehtinen ja Jaakko Kuusisto.
Päärooleissa Marjatta Airas, Sauli Tiilikainen, Juha Hostikka
ja Jaakko Hietikko.

Esitysajat: pe 11.9. klo 19, la 12.9. klo 19, pe 18.9. klo 19,
la 19.9. klo 19, ti 22.9. klo 19, ke 23.9. klo 19, pe 2.10.
klo 19, la 3.10. klo 13, pe 9.10. klo 19 ja la 10.10. klo 13.

Torstai 17.9. klo 19 – Madetojan sali

Daniel Raiskin, kapellimestari

Monica Groop, mezzosopraano

Jean Sibelius: Karelia-sarja

Fredrik Pacius: Ooppera-arioita

Pjotr Tšaikovski: Orkesterisarja nro 3 G-duuri, op. 55